

Ilmiöasemien signaalit tulevaisuudesta

Diakonissalaitoksen osallistavan
tulevaisuustyön loppuraportti
14.2.2025

Diakonissa-
laitos

ISBN 978-952-9854-71-4 (pdf)

Diakonissalaitoksen raportti 1 /2025

Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sr

Taitto Hipateos Oy

Sisällys

Alkusanat	4
Miten tulevaisuustyöpajat asiakkaille ja toimintaan osallistuville järjestettiin?	6
Tulokset	8
Nuoret	8
Mielenterveys- ja päihdepalveluiden ja Asunto ensin -palveluiden asiakkaat	12
Maahan muuttaneet	15
Ikääntyneiden palveluiden asiakkaat	17
Vammaispalveluiden asiakkaat	19
Kaupunkilaiset	21
Lasten ja nuorten palveluiden asiakkaat	23
Tulkinta	25
Loppusanat	26

Alkusanat

”Minä valitsin Toivo-kortin. Se on tärkeä lähtökohta se toivo, niinku sanonta menee et nii kauan on elämää, kun on toivoa. Se on kaiken lähtökohta. Se liittyy kans tuohon elämän tarkoituksenmukaisuuteen. Et jos ei oo mitään toivoa tulevaisuuteen ni tarkoitukseen ei silloin auta, jos on toivoton tilanne.” Nuori

”Ettei käy viiden tai kolmenkymmenen vuoden aikana niin että toivo menee. Sitten on kaikki menetetty.” Ikääntynyt

Toivo ja tulevaisuus. Tai toivottava tulevaisuus. Kuulemme tätä sanayhdistelmää arjessamme nykypäivänä todella vähän. Megatrendien, kriisien ja kiihtyvän muutostahdin aikana näkemys tulevaisuudesta voi olla synkkä ja huoletuttava. On myös mahdollista, että tulevaisuutta ei halua tai pysty ajattelemaan ollenkaan. Juuri nyt elämme aikaa, jolloin meidän on tärkeämpää kuin ehkä koskaan aiemmin pystyä ajattelemaan tulevaisuutta. Ja etenkin toivottavaa tulevaisuutta. Tämän päivän valintamme luovat sen tulevaisuuden, jota kohti menemme. Eikä vain meidän tulevaisuuttamme, vaan tulevaisuuden seuraaville ja seuraaville sukupolville, ympäristöä ja muita eläinlajeja ja eliöitä unohtamatta.

Diakonissalaitos on aloittanut osallistavan tulevaisuustyön, Ilmiöasematyön, vuonna 2023. Vuoden 2024 loppuun mennessä takana on 71 tulevaisuustyöpajaa, joissa olemme keskustelleet tai muuten ajatelleet yhteistä toivottavaa tulevaisuutta toimintaamme osallistuvien ja palveluidemme asiakkaiden kanssa.

Näköalattomuus, kiireinen arki ja tulevaisuuden abstraktius voivat tehdä tulevaisuuksien ajattelemisesta vaikeaa. Kuitenkin, kun tulevaisuuden pohtimiseen ja siihen liittyvien kokemusten jakamiseen tarjoutuu mahdollisuus, on siitä saatu merkityksellisyyttä ja toivoa. Tulevaisuustyöpajoille on toivottu jatkoa, ja usein työskentelyn päättyessä kysytäänkin seuraavan työpajan ajankohtaa. Tulevaisuustyöpajoja on tähän asti järjestetty Diakonissalaitoksella ja Rinnekodeilla vuosittain, ja yksiköt voivat halutessaan järjestää niitä milloin vain.

Haluamme laajentaa tulevaisuusvaltaa

Tulevaisuusajattelu on tärkeä taito muuttuvassa maailmassa. Haluamme mahdollistaa asiakkaidemme ja toiminnassamme mukana olevien ihmisten tulevaisuusajattelutaitojen vahvistamista. Samalla haluamme, että voimme olla yhdessä tekemässä muutosta. Kun keskustelemme hyvän tulevaisuuden esteistä, ymmärrämme paremmin millaiset asenteet tai rakenteet voivat olla hidasteita toivomillemme ja tarvitsemillemme asioille. Mitä voisimme tehdä näille asioille yksilön, yhteisön tai yhteiskunnan näkökulmasta? Samalla tulemme tietoisiksi meille tärkeistä arvoista ja asioista, ja voimme alkaa tehdä tässä hetkessä valintoja, jotka johdattavat meitä niitä kohti.

Sitran mukaan Tulevaisuusvalta on valtaa vaikuttaa tulevaisuusnäkömyyn eli siihen, mitä tulevaisuudessa pidetään mahdollisena tai toivottavana.¹ Olennaista on muistaa, että pienetkin askeleet vaikuttavat. Kun yhä useampi toimii arjessaan tulevaisuusvallan laajentamiseksi, voi sillä olla merkittäviä vaikutuksia siihen, millaiseksi tulevaisuus lopulta muodostuu. Tulevaisuusvallan laajentaminen lisää todennäköisyyksiämme onnistua paremman tulevaisuuden rakentamisessa.²

1 <https://www.sitra.fi/tulevaisuussanasto/tulevaisuusvalta/> Haettu 13.12.2024

2 Sitra, Tulevaisuusvaltamuistio, 2024

Tulevaisuusajattelussa onkin kolme toivoa luovaa periaatetta:

**Tulevaisuutta
ei voi
ennustaa**

**Tulevaisuus
ei ole ennalta
määrätty**

**Tulevaisuuteen
voi
vaikuttaa.**

Vuoden 2024 Ilmiöaseman tulevaisuustyöpajoja oli 24. Tulevaisuustyöpajoja järjestettiin Helsingissä, Espoossa, Lahdessa, Tampereella, Turussa, Jyväskylässä, Oulussa ja Rovaniemellä. Osallistujat olivat Diakonissalaitoksen toimintaan osallistuvia ja Rinnekotien palveluiden asiakkaita.

Keskustelijaryhmien osallistujia olivat

- Nuoret, 37 ihmistä.
- Kehitysvammaiset, autismikirjon henkilöt ja neurologisesti vammautuneet tai neurologista sairautta sairastavat henkilöt, 29 ihmistä.
- Mielenterveys- ja päihdepalveluiden ja Asunto ensin palveluiden asiakkaat: 17 ihmistä.
- Maahan muuttaneet 15 ihmistä.
- Ikääntyneet, 14 ihmistä.
- Kaupunkilaiset (D-asemien toimintaan osallistuvat) sekä lasten ja nuorten palveluiden asiakkaat yhteensä 16 ihmistä*

*Jos osallistujia on ollut yhden kohderyhmän työpajassa alle 10, ilmoitetaan nämä kohderyhmät yhdessä jonkin toisen kanssa anonymiteetin vuoksi.

Miten tulevaisuustyöpajat asiakkaille ja toimintaan osallistuville järjestettiin?

Tulevaisuustyöskentely oli osalle yksiköistä tuttua jo vuoden 2023 Ilmiöasematyöpajoista ja vuoden 2024 tulevaisuusvaltatyöpajoista. Lisäksi mukaan haastettiin kaikki Diakonissalaitoksen ja Rinnekotien yksiköt. Tieto työpajojen ajankohdasta sekä niihin liittyviä ohjeita ja materiaaleja välitettiin jokaiselle työryhmälle palvelualuejohtajien kautta sekä sisäisellä viestinnällä.

Työpajojen järjestäminen vaati toimipisteiden ammattilaisilta omaa aktiivisuutta ja heitä haluttiin tukea työpajan järjestämisessä mahdollisimman selkein ohjein. Diakonissalaitos on kehittänyt Sitran rahoittamassa Kohti ihmisarvoista tulevaisuusvaltaa-hankkeessa vuosien 2023–2024 aikana uudenlaisia menetelmiä ja materiaaleja sekä oppaan esteettömämpien ja saavutettavampien tulevaisuustyöpajojen järjestämiseksi. Tulevaisuustyöpajoista materiaaleineen tehtiin oma sivu Diakonissalaitoksen intranettiin ja halukkaiden kanssa

menetelmiin tutustuttiin lyhyesti Teamsin välityksellä.³

Kultakin toimipisteeltä tarvittiin keskusteluun fasilitaattori, kirjuri, sopiva tila 3–8 osallistujalle sekä tietokone keskustelun kirjaamiseen. Lisäksi jokaisen työpajan yhteydessä tarjottiin osallistujille toiveiden mukaista pientä syötävää ja juotavaa, kuten esimerkiksi mehua, kahvia, pullaa ja hedelmiä.

Osallistujille kerrottiin Ilmiöasema-työstä ja siitä, mihin työpajoissa syntyviä ajatuksia käytetään. Samalla kerrottiin, että keskustelussa syntyneet ajatukset kirjataan tietokoneella anonymisti ylös. Toisin, kuin vuonna 2023 osallistujilta pyydettiin tällä kertaa myös kirjallinen suostumus kirjausten tallentamista varten. Aineisto on osoittautunut niin ainutlaatuiseksi ja arvokkaaksi, että sitä halutaan hyödyntää jatkossa myös tutkimuskäytössä. Tutkimuslupaa aineiston käyttöön voi hakea Diakonissalaitoksen tutkimuseettisen toimikunnan kautta.

Mihin aineistoa käytetään?

Käytämme tulevaisuustyöpajoissa esiin nousevia ajatuksia useilla eri tavoilla.

Vaikuttamistyö – Haluamme tuoda näkyville tulevaisuusosallisuuden hyötyjä eli sitä, miksi on tärkeää, että jokainen ihminen saisi olla mukana luomassa yhteistä tulevaisuutta. Vaikuttaminen on ollut esimerkiksi blogikirjoituksia osallistujien kokemuksista, asiantuntijapuheenvuoroja sote-alan, osallistavan tulevaisuustyön ja ihmisoikeusaiheisissa tapahtumissa sekä kotimaisten että kansainvälisten verkostojen luomista.

Kehittämistyö – Haluamme aidosti kuulla osallistujien esiin nostamia asioita. Voimme tarttua asioihin yksikkö- tai toimintokohtaisesti. Perehdymme syvällisemmin esille nousseisiin ilmiöihin, kuten keskiluokkanormiin tai ekososiaalisuuteen, ja työskentelemme uusien hankkeiden avulla asioiden ratkaisemiseksi.

3 Materiaalit löytyvät verkossa osoitteesta hdl.fi/tulevaisuusvalta ja ovat vapaasti kaikkien käytettävissä.

Tulevaisuusmenetelmien ja -materiaalien kehittäminen – Jokainen tulevaisuustyöpaja opettaa lisää menetelmien ja materiaalien käytettävyydestä. Haluamme kehittää menetelmiä vastaamaan uusien kohderyhmien tarpeita, esimerkiksi huomioimalla uusia kielellisiä ja kulttuurisia tarpeita.

Tutkimustyö – Olemme vuodesta 2024 alkaen keränneet aineistoa niin, että sitä on mahdollista hakea myös tutkimuskäyttöön. Tämä tapahtuu Diakonissalaitoksen tutkimuseettisen toimikunnan kautta.

Ilmiöaseman GPT – tekoäly apuna analysoimassa laadullista aineistoa

Olemme hyödyntäneet ensimmäistä kertaa tekoälyä aineiston analyysissä. Yhteistyökumppanimme Sailer on rakentanut Ilmiöasematyölle oman suljetun ja tietoturvallisen GPT:n (Generative Pre-trained Transformer)⁴ joka mahdollistaa aineiston analyysin lukemattomilla eri tavoilla. Tekoäly ei ole korvannut asiantuntijaa vaan ollut työn tukena esimerkiksi teemoittelemassa tai tiivistämässä aiheita. Asiantuntija on paneutunut syvällisesti raakadataan eli tulevaisuustyöpajojen kirjauksiin ja tarkastanut GPT:n antaman analyysin alkuperäisestä lähteestä.

Olemme halunneet kehittää ajantasaisia tapoja analysoida laadullista dataa, jota saamme tulevaisuuspajoissamme. Meille tietopohjaisuus on tärkeää ja haluamme organisaationa oppia uutta. Tämä prosessi on ollut erinomainen esimerkki siitä.

Mitä Ilmiöasema-tekoäly tekee?

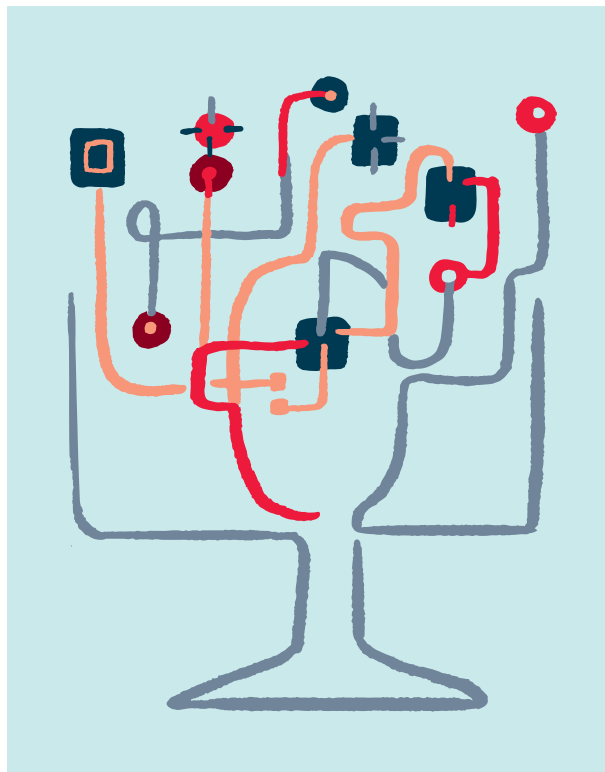
Tekoäly on räätälöity analysoida Ilmiöaseman lukuisten työpajojen tuloksia valitun teoreettisen mallin pohjalta. Se hyödyntää analyysissä lukuisten eri työpajojen tuottamaa aineistoa ja tarkastelee tätä etenkin Sohail Inayatullahin tulevaisuuskolmioon perustuen.

Minkälaisia hyötyjä sillä saa?

Tekoäly mahdollistaa perinteisiä tapoja huomattavasti tehokkaamman analyysin ja vertailun muihin mahdollisiin aineistoihin. Analyysi ja tulosten vertailu veisi perinteisin keinoin huomattavasti enemmän resursseja. Ilmiöasema-tekoäly on etenkin oiva väline palveluiden kehittämiseen ja yhteiskunnallisten muutosten tunnistamiseen ja ennakoimiseen.

Diakonissalaitos on tietoinen tekoälyn aiheuttamasta ympäristökuormasta. Tekoälyä käytetään vain

perustellusti tarpeen mukaan. Tekoälyn avulla voimme myös löytää uusia ja innovatiivisempia ideoita myös ympäristötyön edistämiseksi.

Miten raporttia luetaan

Raportissa käydään osallistujaryhmittäin läpi tulevaisuustyöpajoissa esille nousevia asioita.

Analyysissä on hyödynnetty Sohail Inayatullahin tulevaisuuskolmiota. Kolmio toimii analyysikehikkona, jonka avulla voidaan jaotella tulevaisuuskeskusteluissa tuotettua tietoa siten, että se tarjoaa mahdollisuuksia tunnistaa menneisyyden painoa, nykyhetken työntöä sekä sitä, mikä tuo tulevaisuuteen imua. Myös Sitra on viime vuosina hyödyntänyt tulevaisuuskolmiota ja siten kolmion hyödyntäminen rakentaa siltaa Diakonissalaitoksen ja Rinnekotien asiakkaiden näkemyksistä kohti yleistä suomalaista tulevaisuuskeskustelua ja mahdollistaa esimerkiksi näkemysten ja kokemusten pohtimisen rinnakkain tulevaisuusvallan näkökulmasta.

Osallistujakohtaisen analyysin jälkeen tutustutaan tarkemmin yhteisesti esille nousseisiin teemoihin. Jokaisen osion lopussa kerrotaan Diakonissalaitoksen ratkaisuehdotus joihinkin esille nousseisiin asioihin.

4 ChatGPT on OpenAI:n marraskuussa 2022 lanseeraama keskustelubotti ja virtuaaliavustaja. Wikipedia, haettu 6.2.2025

Tulokset

Nuoret

Nuoret:

Nykyhetken työntö

- Ympäristökysymykset ja sosiaalinen tasa-arvo nähdään ratkaisevina tulevaisuuden hyvinvoinnille.
- Nykyiset mielenterveyspalvelut eivät vastaa nuorten tarpeita. Alkuvaiheen tuki ja kokonaisvaltaiset tukipalvelut nähdään tärkeinä.
- Fyysiset yhteisöt koetaan olennaisiksi yksinäisyyden vähentämisen ja yhteenkuuluvuuden lisäämiseksi.

Menneisyyden paino

- Nuorten mielenterveysongelmia ei kohdata riittäväällä vakavuudella, resursseilla eikä oikea-aikaisesti.
- Köyhyys ja taloudelliset vaikeudet rajoittavat nuorten mahdollisuuksia ja aiheuttavat huolta.
- Yhteiskunnan odotukset koetaan paineistavina, mikä lisää eristäytymisen ja ulkopuolisuuden kokemuksia.

Tulevaisuuden imu

- Rauha sekä henkilökohtaisella että globaalilla tasolla korostuu.
- Syrjintä ja ulkoiset paineet eivät kavenna elämää.
- Joustava koulutus ja työmarkkinat, jotka huomioivat yksilölliset tarpeet ja mielenterveyden
- Läheisten ja perheen merkitys hyvinvoinnin lähteenä nähdään keskeisenä.

Menneisyyden paino

Yhteiskunnan armottomiksi koetut odotukset, mielenterveyden haasteet ja taloudelliset vaikeudet rajoittavat hyvää elämää

”Nuoret erakoituu ja jää yksin niiden ongelmien kanssa ja sit jumahdetaan someen.”

Nuoret jakoivat tulevaisuustyöpajoissa paljon kokemuksiaan avun hakemisesta mielenterveyden haasteisiin. Mielenterveyspalveluiden saavutettavuus koettiin merkittäväksi ongelmaksi. Jonot ovat pitkiä. Jos asioitaan ei osaa sanoittaa oikein jää vaille apua. Ongelmat ehtivät kasautua, kriisit pitkittyä ja nuori voi eristäytyä. Joskus vasta avunsaannin jälkeen onkin kuullut kaikista mahdollisista tuen muodoista, joita olisi ollut tarjolla mutta näistä ei saanut tietoa.

”Sitä mukaa kun mä kiersin eri avuntarjoajajuttuja kuulin tosi myöhään kaikista asioista mitä ois voinu olla, ja ihmettelin miten niistä ei ollu mainittu.”

”Pelottaa jos ulkopuolinen apu vähenee ja lasketaan enemmän sen varaan, että pitäis pärjätä yksin tai läheisten avulla. Mut kaikilla ei oo läheisiä ja ne saattaa sit kuormittua siitä. Vastuu laitetaan yksilölle tai yksilön läheisille.”

Nykyhetken työntö

Keskusteluissa nousi esille, että yksinäisyys heikentää nuorten elämänlaatua merkittävästi. Myös taloudelliset huolet rajoittavat tulevaisuuden suunnittelua ja aiheuttavat stressiä. Nuoret ovat huolissaan

toimeentulosta, ja esimerkiksi opiskelijoiden taloudellinen turva koetaan riittämättömäksi, mikä vaikeuttaa koulutuksen ja työn yhdistämistä. Huoli toimeentulosta ja pärjäämisestä pienellä rahalla nousi nuorten keskusteluissa esille voimakkaammin kuin alkuvuoden 2023 tulevaisuuskeskusteluissa.

”Jos hyvältä tulevaisuudelta haluaisi hyvää elämää, niin yksinäisyyttä pitäisi estää.”

”Yksinäisyys on yks isoimmista ongelmista. Riippuu tietenkin ihmisestä, mutta itsellä se on kokemus sellaisesta täydellisestä irrallisuudesta maailmaan ja muihin ihmisiin nähden.”

”Leikkaukset ja opintotukien rajaukset estävät monia nuoria suunnittelemasta tulevaisuuttaan. Opiskelumahdollisuudet ja toimeentulo kietoutuvat yhteen.”

Yhteisöllisyyden tarve:

Nuoret kaipaavat yhteisöllisyyttä ja paikkoja, joissa he voivat kohdata toisiaan ilman taloudellisia esteitä.

”Yhteisöt on kadonnu, eihän tää ole luonnollista.”

Julkisten ja ilmaisten tilojen, kuten nuorille suunnattujen kohtaamispaikkojen vähäisyys, nousee esille nuorten puheissa. Lisäksi nuoret toivovat parempaa tiedotusta olemassa olevista tukimuodoista ja yhteisöistä.

”Olisi paikkoja, joissa ihmiset voisivat vain tavata toisiaan, mitkä eivät vaatisi mitään rahan kuluttamista.”

Työelämä

”Olis muitakin vaihtoehtoja, kun saikku ja työkyvyttömyyseläke.”

Työelämä nähtiin haastavana ja moni nuori koki, että sinne on vaikea päästä. Työtä saadakseen pitää olla kokemusta mutta kokemusta ei voi kartuttaa ennen kuin työhön pääsee. Työ oli monelle tärkeä tulevaisuuden tavoite. Työn haluttiin olevan merkityksellistä ja tarjoavan muutakin kuin toimeentulon. Nuoret toivovat, että koulutus valmistaisi paremmin työelämään. Nuorten mukaan työelämään siirtyminen on hankalaa, sillä koulutus ei tarjoa riittävästi käytännön valmiuksia.

Talousoingelmat ja koulutuksen saavutettavuus nousivat myös esiin keskeisinä teemoina. Opiskelun rahoitus ja tiukat tukikuukausirajat koetaan kohtuuttomina, ja nuoret tuovat esille, kuinka taloudellinen epävarmuus

estää keskittymisen tulevaisuuden suunnitteluun. Myös opintotukijärjestelmän lainapainotteisuus herättää kritiikkiä, koska se luo lisäpaineita elämän alkuvaiheessa. Nuoret eivät haluaisi ottaa lainaa.

Nuoret nostivat esille myös toiveen siitä, ettei työ määrittäisi ihmistä.

”Vaikka jos pitää hakea töitä oot muuttunut siihen et ootko hakenut töitä, se on sun ainoa identiteetti muiden silmissä.”

”Suomalainen yhteiskunta korostaa työssä tai koulutuksessa olemista niin paljon, että kaikki muut elämäntavat nähdään väärinä tai epäonnistuneina.”

Yhteiskunnan armottomuus

Yleisesti keskusteluissa korostui monella tavalla yhteiskunnan armottomuus. Nuoret eivät olleet ainoa osallistujaryhmä, joka puhui siitä, että heti pitäisi onnistua ja heti pitäisi tietää miten elämän elää. Ilmiöaseman ensimmäisessä vuoden 2023 raportissa nousi keskeisenä löydöksenä esille keskiluokkanormi. Raportissa todetaan: ”Keskiluokkanormi määrittää suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuuden kehittämistä. Eri ryhmien signaaleissa tuli esiin voimakkaasti se, kuinka vahvasti suomalaista yhteiskuntaa ja ajan henkeä leimaavat keskiluokkaiset arvot, ongelmat ja tavoitteet. Nämä näkyvät siinä, miten esimerkiksi hyvinvointipalvelujen kehitys koetaan, millaisia asioita julkiseen keskusteluun nousee ja millaisena nähdään hyvä elämä. Erityisesti nuorten keskuudessa, mutta myös muiden ryhmien keskusteluissa, tuli esiin näkemys, että suomalaisen onnistuneen elämän mittareita ovat ammatillinen onnistuminen, raha ja menestys. Jos tästä normista poikkeaa, on epäonnistumisen kokemus vahva.”⁵ Samat teemat tietyn normin mukaisesta elämästä nousi nuorten keskusteluissa myös vuonna 2024. Normit koettiin ahtaina ja ulossulkevinä.

”Tuntuu, että pitäisi tietää heti, mitä haluaa tehdä elämässä. Jos teet virheitä tai valitset väärin, olet heti ‘epäonnistunut’.”

”Tuntuu siltä, ettei ole mahdollisuutta tehdä virheitä.”

”Terapeutti-Ville joutu ottaa saikkuu ku siellä on nii paska olla. Siit huomaa kuinka sairasta menoo siel politiikas on.”

”Tulee tunne et ei yhteiskunta oo mua varten, et ei mulla oo mitää vaikutusvaltaa, et tää maailma on muille tehty ja suunniteltu. Mieltii kannattaako päättää ees sit vaivata.”

5 Ilmiöasema-raportti 2023, luettavissa hdl.fi/blog/diakonissalaitoksen-raportit/

TikTok romantisoi pahaa oloa. Some saa nuorilta selkeästi enemmän huonoa kuin hyvää palautetta.

”Voidaanko kieltää sosiaalinen media? Ainakin TikTok ja kaikki vastaavat. Koska se tuhoaa ihmisten keskittymiskyvyn ja käsityksen todellisuudesta.”

”TikTokissa romantisoidaan pahaa oloa. Kun alko törmäämään lapsena somen pimeämpään puoleen, mielenterveysasioihin, niin on itsekin romantisoinut niitä ja johdattanut itseä tiettyihin asioihin.”

”Somessa on paljon hyvää, mut siellä on mun mielestä enemmän pahaa. Kaikki mitä sä siellä näät vaikuttaa mielenterveyteen. Esim. tiktokissa on tosi paljon sellasta masentavaa asiaa koko ajan, jos sitä syöttää koko ajan mielelle, niin kyllä se vaikuttaa.”

”Tiktokissa ja muissa somealustoissa esiintyvä negatiivisen mielialan romantisointi tekee siitä houkuttelevan nuorille, mikä voi pahentaa jo olemassa olevia ongelmia.”

Somealustoista TikTok nimettiin erityisesti nuorten keskusteluissa useimmin. Nuoret kertoivat miten TikTok romantisoi pahaa oloa ja miten sosiaalisessa mediassa ajautuu sivustoille, jonne ei haluaisi. Diakonissalaitoksen nuorten tulevaisuuskeskusteluissa somesta ei noussut juuri positiivisia asioita. Jopa vertaistuen saantiin saattoi liittyä ikäviä puolia. Sosiaalisen median käyttöön toivottiin sääntelyä. Myös alaikäisten nuorten keskusteluissa (katso kohta Lasten ja nuorten palvelut) sosiaalinen media nousi hyvin negatiivisena asiana, jolle kaivattiin aikuisten asettamia sääntöjä.

”Mitä kaikkee mä mä oon nähny netissä, mitä kaikkee mä oon kokenu netissä. En mä olis halunnu rajatonta nettiä, ehkä joku simpukkapuhelin olisi ollut parempi.”

”On tuonut myös vertaistukea, mutta myös huonoa vertaistukea, sellasta, että vellotaan niissä asioissa.”

Nuoret kaipasivat sääntöjä ja jopa rajoituksia sosiaalisen median alustojen käyttöön.

”Somesta on tullut liian iso osa arkea. Pitäis olla enemmän valistusta ja sääntöjä siitä, miten sitä käytetään.”

”Somealustojen kustomointi EU-regulaation avulla voisi olla hyvä idea, koska nykyään algoritmit ruokkivat ihmisten mielenterveys-ongelmia.”

”Tää on vähä hassu, enemmän fyysisiä asioita, fyysisiä kivijalkaliikkeitä, fyysistä mediaa.. kaikki on netissä. Mä haluan fyysisen asian mun käteen.”

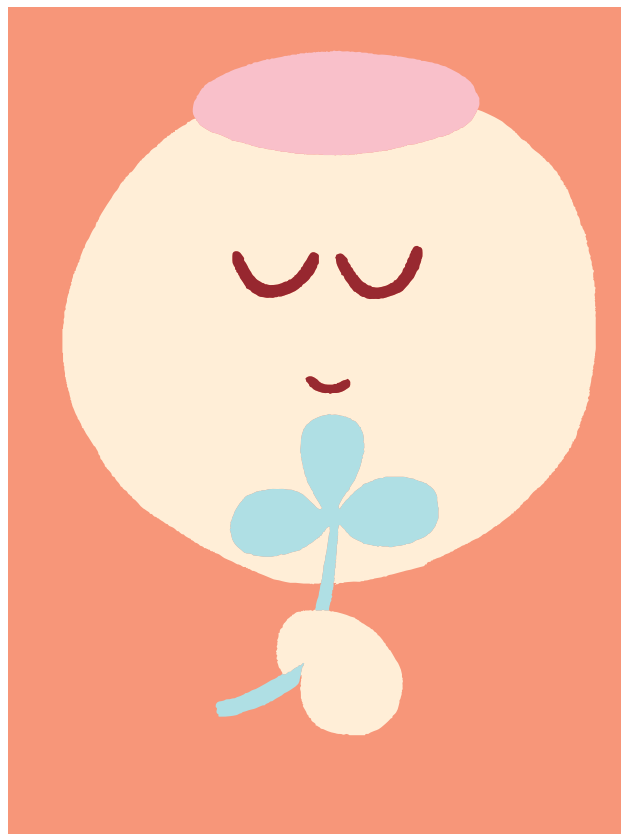
Tulevaisuuden imu

”Toivoisin, että tulevaisuudessa olisi mahdollisuus tehdä töitä ja elää ilman jatkuvaa stressiä toimeentulosta.”

Nuoret toivovat tulevaisuudelta hyväksyntää ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Nuoret toivovat yhteiskuntaa, jossa heidät hyväksytään sellaisina kuin he ovat. Nuoret painottavat yhdenvertaisuuden ja ihmisoikeuksien merkitystä. Toiveena on yhteiskunta, jossa erilaiset identiteetit, taustat ja elämäntavat hyväksytään, ja syrjintää ei ole. Tämä sisältää myös taloudellisen ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden lisäämisen. Tulevaisuustyöpajoissa rauhan käsitettä laajennettiin koskemaan myös yksilöllistä rauhaa, kuten henkistä ja sosiaalista rauhaa.

”Hyväksyntä on niin kuollutta täl hetkel.”

Nuorten haaveet liittyvät tasapainoiseen ja turvalliseen arkeen. He haluavat elää elämää rauhassa ja turvallisesti. He unelmoivat esimerkiksi opiskelusta, työn tekemisestä ja perheen perustamisesta. Nuorten visioissa esimerkiksi koulutus olisi joustavaa ja työllistymismahdollisuudet reiluja ja monipuolisia.

Mielenterveys nähdään tärkeänä ja arvokkaana asiana hyvässä tulevaisuudessa. Toivotussa tulevaisuudessa palveluista, kuten Vamoksesta, saisi paremmin tietoa esimerkiksi silloin kun hakee apua terveydenhoidosta tai TE-palveluista.

Perhesuhteet, ystävät ja yhteisöllisyys ovat tärkeitä hyvässä tulevaisuudessa:

"Haluan paikkoja, joissa voisi viettää aikaa muiden kanssa ilman, että kaikkeen liittyy kulutus tai taloudelliset paineet."

"Jos olis enemmän sellane asenne tässä yhteiskunnassa et me pärjätään yhdessä tehden, enemmän yhteisöllisyyttä, ni olis kaikki helpompaa"

Nuorten mielestä yhteiskunnan tulee olla ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä. Luonnon ja ympäristön suojele, ilmastonmuutoksen torjunta sekä kestävä tuotanto ja kulutus puhuttivat nuoria. Sosiaalinen kestävyys on kokonaisvaltaista fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia, mikä mahdollistaa hyvän arjen ja merkityksellisen elämän.⁶ Myös eläinten hyvinvointi mainitaan osana tätä kokonaisuutta

"On tärkeää, että ympäristö säilyy. Luonnon merkitys on suuri, ei vain ekologisesti vaan myös henkisesti."

"Yhteiskuntaa voisi kehittää niin että täällä olis kiva olla muillakin kun valkoisilla keskiluokkaisilla heteroilla joilla on lapsia."

Toimenpide-ehdotukset

Kannusta kehittämään malleja helpottamaan täsmätyökykyisten työllistymistä. Ehdota nuorille suunnattujen matalan kynnyksen työkokeilujen ja osa-aikatyömahdollisuuksien lisäämistä ilman raskasta byrokratiaa. Vaadi työelämään lisää joustoa ja mahdollisuuksia osallistua työelämään myös silloin, kun esimerkiksi oma terveys tai elämäntilanne ei mahdollista täyspäiväistä työskentelyä vaarantamatta toimeentuloa.⁷ Älä anna yhdenkään nuoren tippua toivottomuuteen. Siihen ei ole varaa. Pidä huolta, että paikkakunnalla on toimintaa, jonka kautta haavoittuvassa asemassa oleville nuorille turvataan rinnalla kulkeva tuki.

Palaute pajoista

Helpompaa kuin mitä ajattelin. Ei tarvinnut vetää lonkalta. Korttien käyttö ja tehtävien avulla helpompaa pohtia.

Aika jännältä tuntui. Mä en osannut odottaa yhtään mitään. Ja käytiinkin tällainen hervoton keskustelu!

6 Verkkosivu kuntaliitto.fi/hyvinvointi-ja-sivistys/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistaminen/sosiaalinen-kestavyys2, haettu 5.2.2025

7 Diakonissalaitos on kehittänyt yhdessä nuorten kanssa nuorten mahdollisuuksia vaikuttaa Nuorten Ohjelmassa vuosina 2022–2024. Esimerkiksi Kokonaisena työssä -hankkeessa on ollut tavoitteena heikommassa työmarkkina-asemassa olevien nuorten aikuisten osallisuuden edistäminen. Tätä on tehty esimerkiksi vahvistamalla kokemusosaamisen tunnistamista ja hyödyntämistä sekä työelämävalmiuksia. Lue konkreettisia keinoja nuorten työllistämiseen sekä osallistamisen mahdollistamiseen täältä: <https://www.hdl.fi/blog/nuorten-ohjelma-teki-tilaa-erilaisille-nuorten-aanille-yhteiskunnassa/>

Mielenterveys- ja päihde- palveluiden ja Asunto ensin -palveluiden asiakkaat

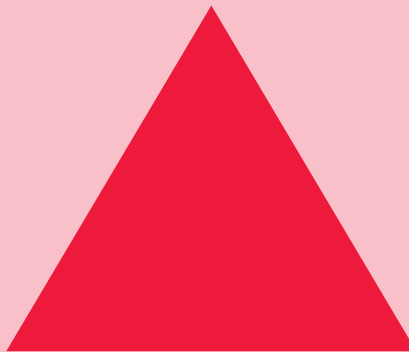
Aikuisten mielenterveys- ja päihdepalvelut ja Asunto ensin -palvelut

Nykyhetken työntö

- Taloudelliset leikkaukset ja yhteiskunnan koventuvat asenteet aiheuttavat stressiä ja lisäävät ahdistusta tulevaisuudesta.
- Riippuvuus- ja mielenterveys- ja päihdepalveluiden parantaminen
- Yhteisöllisyyden kaipuu.

Menneisyyden paino

- Apua mielenterveysongelmiin on vaikea saada, ja avun saaminen riippuu usein henkilön kyvystä sanallistaa ongelmansa.
- Irrallisuuden ja ulkopuolisuuden kokemus, erityisesti jos yksilö ei sovi yhteiskunnallisiin normeihin
- Avunsaannin järjestelmä on sirpaloitunut ja monimutkainen.

Tulevaisuuden imu

- Vahvemmat tuki- ja yhteisö rakenteet, joissa yksilöt eivät jää yksin haasteidensa kanssa. Turvallinen ja hyväksyvä ympäristö on keskiössä.
- Helposti saatavat mielenterveys- ja päihdepalvelut, jotka eivät edellytä monimutkaista byrokratiaa tai jatkuvaa selittämistä.
- Toive taloudellisesta itsenäisyydestä.

Menneisyyden paino

Palveluiden saavutettavuus ja avunsaannin esteet

Aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluiden sekä Asunto ensin palveluiden asiakkaiden keskusteluissa korostui voimakkaasti palveluiden riittämättömyys ja hankala saavutettavuus. Monilla osallistujilla oli kokemuksia siitä, että avunsaaminen oli monimutkaista ja vaati sanavalmiutta sekä kykyä kuvailla omat ongelmat tarkasti. Tämä aiheuttaa erityisesti pitkäaikaisille avuntarvitsijoille turhautumista. Oman tilanteen selvittämistä voi vaikeuttaa esimerkiksi neuroepätyypilliset piirteet.

”Rima päästä hoitoon. Otetaanko se tosissaan. Kaikkia oireita ei pysty edes luetteleen kun pää vetää rataa. Kun ei tiedä vastauksia.”

Nykyhetken työntö

”Nykyhallituksen politiikka ei toimi. Ollaan kohta niinku lamapisteessä. Koko ajan leikataan. Ihan perseestä. Mihin päihde- ja mielenterveysongelmainen putoaa systeemin rattaissa?”

Nykyhetkessä osallistujia puhutti sosiaali- ja terveyspalveluiden heikkeneminen, nykyisen hallituksen toiminta sekä ympäristönsuojelu. Yksi osallistuja tiivisti, että avun oikea-aikaisuus on tärkeää, kohdistui avun tarve sitten asumiseen, sairauteen tai johonkin muuhun. Tällä hetkellä osallistujien elämässä tilanne näyttää siltä, että asiat ovat huonontuneet merkittävästi. Jos aiemmin itsensä tunsivat mitättömäksi, nykyisen hallituksen toimien aikana tunne on vahvistunut. Osallistajat kantoivat huolta myös siitä, saavatko ikääntyneet tai vaikeasti sairast, kuten syöpään sairastuneet, tarpeeksi nopeasti hoitoa nykyisessä terveydenhoitojärjestelmässä.

”Ennen tunsin itsensä pieneksi hallituksen leikkausten ohella, mutta nyt tuntee vielä rahattomaksi ja epätoivo on nyt suurta. Vuosi on ollut niin P:stä ja olen kuullut tämän kaikkien suusta, kenen kanssa ollaan hallituksesta puhuttu.”

”Oon sitä mieltä, että tuolla Ranskassa on vittu yleislakko kun siellä on ongelmia. Me suomalaiset tyydytään siihen mitä meille annetaan. Se on meihin sisäänrakennettu juttu.”

”Meidän hyvät tavoitteet kuten rauha, luonto ja teknologiajutut niin ne jää alemmas ja niitä ei ikinä katsota.”

Osallistujista moni puhui eläinten ja luonnon merkityksestä itselleen. Eläinten oikeudet puhuttivat osallistujia eri ryhmissä. Osallistajat olivat huolissaan myös ilmastoon ja luonnon hyvinvointiin liittyvistä asioista. Esimerkiksi työpajoissa puhuttiin yksityisautoilun päästöistä tai siitä, että suuret ja rahakkaat maat eivät ole tarpeeksi sitoutuneita kestäväyyden edistämiseen. Myös oma vastuu ympäristöasioissa huomioitiin.

”Omasta elintasosta ei voida tinkiä ympäristösuojelun takia. Ihmissä on niin se itsekeskeisyys, se on tosi hallitseva.”

Tulevaisuuden imu:

”Korvaushoidossa huomaa, kuinka tärkeää on tuntea, että sinua ei pidetä tyhmänä ihmisenä.”

Osallistujien mielestä hyvään tulevaisuuteen kuuluvat saavutettavat mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä joustavammat, yksilöllisemmin räätälöidyt tukijärjestelmät. Tätä voi olla esimerkiksi neuro-epätyypillisten piirteiden huomiointi opiskelussa. Toivottuja tulevaisuudenkuvia ovat rauha, perhe ja yhteisöllisyys, sekä mahdollisuus turvalliseen arkeen ilman jatkuvia taloudellisia huolia. Yhteisöllisyys ja mahdollisuus tavata muita ihmisiä on tärkeää nyt ja sen säilyttäminen on tärkeää myös tulevaisuudessa.

”Näitä paikkoja ei saa koskaan ajaa alas. Nää on tärkeitä. Nyt jos en ois täällä ni makaisin sohvalla.”

Unelmat hyvästä tulevaisuudesta sisältävät toiveen empaattisemmasta yhteiskunnasta, jossa ihmiset huomioivat toisensa ja rakenteelliset päätökset perustuvat todellisiin tarpeisiin. Luonnosta pidettäisiin huolta, eläimiä kunnioitettaisiin ja ihmiset ja valtiot tekisivät kestäviä ratkaisuja. Yhteiskunnassa nousisivat enemmän esille käytöstavat ja lähimmäisenrakkaus. Tähän liittyy vaikkapa se, että omalla käytöksellä haluaa rakentaa parempaa maailmaa. Eräs osallistuja laitto joka päivä hyvää kiertämään.

”Oon yksinäinen ja masentunut tällä hetkellä. Mä oon silti joka päivä sanonut kolmelle tuntemattomalle ihmiselle kohteliaisuuden. Silläkin saadaan lähimmäisen rakkautta. Se piristyy siitä. Hälle tulee hyvä mieli ja itsetunto kasvaa. Toivon että se uskaltais kehua jotain muuta.”

Toimenpide-ehdotukset

Panosta matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalveluihin ja kannusta kehittämään kohtaavaa työtä siellä, missä tuen tarvitsijat ovat. Vaadi etsivien ja jalkautuvien tukimallien käyttöönottoa sekä resursointia. Lisää ennaltaehkäisevää työtä.⁸

Palaute pajoista:

"Kyllä tämä tulevaisuuspaja voittaa kotona makaamisen."

"Yks paja tai nelkylt ei muuta maailmaa. Mutta se herättelee. Pienistä puroista."

"Tämmösessä ryhmässä vois enemmänkin puhua näistä."

8 Verkko sivu hdl.fi/vaikuttaminen, haettu 7.2.2025

Maahan muuttaneet

Maahan muuttaneet

Nykyhetken työntö

- Kielitaidon parantaminen on ensisijainen työkalu integroitumiseen, mutta prosessi vie aikaa.
- Yhteisön tuki, kuten tilaisuudet, joissa voi tavata muita ihmisiä ja saada neuvoja, koettiin merkittäviksi muutoksen mahdollistajiksi.

Menneisyyden paino

- Pitkät oleskelulupaprosessit estävät opiskelun ja työllistymisen.
- Suomen kielen taidon puute.
- Epävarmuus yhteiskunnallisista oikeuksista ja ennakkoluulot vaikuttavat negatiivisesti.
- Palvelut ja oikeudet ovat vaikeaselkoisia, mikä estää yhteiskuntaan integroitumista ja aiheuttaa turhautumista.

Tulevaisuuden imu

- Toiveena työllistyminen ja vakaa elämä.
- Unelmissa on Suomi, jossa maahanmuuttajien ei tarvitsisi kokea ennakkoluuloja ja jossa aito yhdenvertaisuus toteutuisi.
- Henkilökohtainen turvallisuus Suomessa sekä globaali rauha mahdollistavat hyvän elämän.

Menneisyyden paino

Kielen oppimisen haasteet ja kohtuuttoman pitkä oleskelulupaprosessi haastavat kotoutumista.

Kielitaidon puute ja siihen liittyvät haasteet ovat merkittäviä esteitä maahan muuttaneiden hyvälle kotoutumiselle Suomessa. Suomen kielen oppiminen vie usein vuosia. Vaikka oppimistahto olisi vahva, rakenteelliset esteet asettuvat hidasteiksi etenemiselle. Tällaisia ovat esimerkiksi vaikeudet päästä opintoihin tai työmarkkinoille oleskeluluvan puuttumisen vuoksi.

Turvapaikkaprosessien pitkä kesto ja epävarmuus vaikuttavat merkittävästi henkiseen hyvinvointiin ja estävät elämän pitkäjänteisen suunnittelun. Esimerkiksi viiden vuoden odotus ilman oleskelulupaa on koettu erittäin raskaaksi ja turhauttavaksi. Monesti järjestelmä estää esimerkiksi kielen opiskelun ja opiskelun ylipäättään, jos turvapaikkaprosessi on kesken.

”Tulin 2015 ja odotusaika päätöksestä oli pitkä. Olisin toivonut, että olisin voinut mennä töihin saman tien, että olisin voinut päästä yhteiskuntaan paremmin.”

Yhdenvertaisuus ja hyväksyntä

Kokemus syrjinnästä ja ennakkoluuloista nousi toistuvasti esille keskusteluissa. Osallistujat kokivat, että heidän etninen taustansa, ulkonäkönsä tai kielitaitonsa aiheuttivat kohtaamisissa ongelmia. Erityisesti toivottiin, että tulevaisuudessa ihmisiä kohdeltaisiin tasavertaisesti ja heidän panoksensa yhteiskunnassa nähtäisiin arvokkaana. Hyväksyntä ja rakkaus olivat vahvoja teemoja: monet uskoivat, että rakkaus ja toisten ymmärtäminen voivat parantaa yhteiskunnan ilmapiiriä.

”Elämässä tärkeää on rakkaus. Jos ihmisellä ei ole rakkaus, on yksinäinen ja vihainen ihminen.”

Turvallisuus ja rauha

Monilla oli kokemuksia sodan tai levottomuuksien keskeltä, mikä teki Suomen turvallisuuden erityisen arvokkaaksi. Osallistujat puhuivat myös sosiaalisen ja henkisen rauhan merkityksestä sekä fyysisen turvallisuuden tärkeydestä. Tulevaisuustyöpajoissa maahan muuttaneiden parissa toivottiin, että

tulevaisuudessa turvallisuus säilyisi ja se heijastuisi myös yhteiskunnan ilmapiirissä. Silloin kaikki voisivat elää ilman pelkoa tai syrjintää.

Nykyhetken työntö

Maahanmuuttajat kohtaavat haasteita palvelujärjestelmän saavutettavuudessa. Moni osallistuja kertoi, että tietoa on vaikea löytää. Myös suomen kielen heikko taito esti löytämästä palveluita. Kielitaidon puutteet voivat estää myös muun arjen kannalta mielekkään ja olennaisen tiedon löytämisen. Eräs nuori toivoi esimerkiksi, että saisi vapaa-ajallaan hoitaa eläimiä mutta ei tiedä, mistä voisi etsiä tietoa tällaisesta toiminnasta.

Työpajoihin osallistuneet pohtivat miten maahan muuttaneiden työllisyysmahdollisuuksia voitaisiin kehittää. Esimerkiksi ehdotettiin suomen kielen opetusta laajemmin osana ammattikoulutusta. Tämä voisi madaltaa kynnystä työmarkkinoille siirtymiseen ja lisätä aktiivista osallisuutta yhteiskunnassa.

Työelämä puhutti kaikkia eri-ikäisiä osallistujia. Töitä oli vaikea saada ja etenkin nuoret keskustelivat siitä, että maahan muuttanut menee viimeiseksi listalle viimeistään siinä vaiheessa, kun rekrytoija näkee, että hakemuksessa ei ole suomalainen nimi. Yksi ratkaisuehdotus oli anonymi rekrytointi. Siihen yksi nuorista kuitenkin totesi, että sekään ei estä syrjintää koska viimeistään haastattelussa paljastuu, että hakija ei ole syntyperäinen suomalainen. Ongelma on siis paljon syvempi kuin mitä anonymilla rekrytoinnilla voidaan ratkaista. Tulevaisuustyöpajoihin osallistuneet toivovat saavansa työtä, koska he haluavat ansaita itse oman elantonsa ja suunnitella itsenäisesti elämää. Osallistujat halusivat olla osa yhteiskuntaa omalla työpanoksellaan.

”Työ, koska mä en halua istua kela rahalle, mä tykkään töitä.”

”Koska työ on parempi elämään itsenäinen. Sitten tiedät mihin olet menossa, huomenna yli huomenna. Mieli rauhoittuu, terveysvaikuttaja se on.”

”Ei ole helppo päästä töihin.”

”Olen kuullut että ulkomaalaiset menee sinne viimeiselle listalle.”

Tulevaisuuden imu

Erona muihin osallistujaryhmiin maahan muuttaneet nostivat jokaisessa työpajaryhmässä esille turvallisuuden. Toiveet hyvästä tulevaisuudesta kohdistuvat turvallisuuteen, ihmisoikeuksiin ja mahdollisuuteen elää ilman ennakkoluuloja. Ihmiset haluavat rauhallisen

elinympäristön, jossa he voivat rakentaa elämää ilman jatkuvaa epävarmuutta. Sota rajoittaa elämää niin, että ihminen voi joutua olemaan erossa perheenjäsenistä. Eräs kaipasi rakasta ystävää, joka on Afganistanissa, jonne ei voi matkustaa. Turvallisuuteen liittyy myös esimerkiksi se, että voi liikkua yksin ja kokea olonsa turvallisiksi. Valitettavasti kaikki eivät koe oloaan Suomessa turvallisiksi esimerkiksi rasismien takia.

”Koska olen kasvanut sodan keskellä osaan arvostaa Suomea ja toivon että saisin elää täällä turvallisesti.”

”Jos maassa ei ole rauhaa niin ei voi olla elämää.”

”Suomessa sinä saat hengen puolesta turvallista elämää mutta mieliala ei oo turvallinen. Rasismi ja kaikki sellaset asiat vaikuttaa siihen turvallisuuteen.”

Unelmien yhteiskunnassa kaikkien yksilöiden potentiaali huomioidaan taustasta riippumatta. Osallistujat haaveilevat työstä ja koulutuksesta, jotka mahdollistavat mielekkään arjen ja taloudellisen itsenäisyyden. Hyväksyntä, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat keskeisiä arvoja, joiden edistämisen nähdään vaikuttavan positiivisesti paitsi yksilöiden myös koko yhteiskunnan hyvinvointiin.

”10 vuoden päästä toivon, etteivät ihmiset kohtele minua eri tavalla ihon värin tai tummien hiusten värin vuoksi, niin että voimme kehittää maata yhdessä välittämättä siitä ketä olemme.”

”Rakkauteenkin tarvitaan ohjausta. Jos päivittäin puhutaan rakkaudesta ja sen on esillä, niin siitä tulee automaatio.”

Toimenpide-ehdotukset

Tee aloite kunnan tai hyvinvointialueen edelläkävijyydestä maahanmuuttajien työllistämiseksi. Julkinen sektori työnantajana voi näyttää esimerkiksi vaikeassa asemassa olevien työllistämiseksi poistamalla tarpeettomia kieli- ja koulutusvaatimuksia sekä torjumalla ennakkoluuloja ja stigmoja työelämässä.⁹

Palaute pajoista:

”Tämä oli ehkä sinulle (työpajan vetäjälle) pieni asia, mutta minulle todella suuri asia että sain jakaa ajatuksia.”

”Tää tuntuu hyvältä.”

”On vaikea selittää.”

9 Verkko sivu hdl.fi/vaikuttaminen, haettu 7.2.2025

Ikääntyneiden palveluiden asiakkaat

Ikääntyneiden palveluiden asiakkaat

Nykyhetken työntö

- Moni ikääntynyt toivoo enemmän yhteisöllisyyttä, naapuriapua ja ihmisläheistä vuorovaikutusta.
- Positiivista on mahdollisuudet osallistua yhteisiin tilaisuuksiin ja harrastuksiin, kuten kulttuuritapahtumiin tai ulkoiluun.

Menneisyyden paino

- Terveystieteiden epätasainen laatu ja pitkät jonot.
- Kokemus että on työnnetty syrjään eikä ikääntyneiden asiantuntemusta arvosteta.

Tulevaisuuden imu

- Terveys on avainasemassa: elämänlaadun säilyminen hyvänä mahdollisimman pitkään. Tarve laadukkaalle ja saavutettavalle terveydenhuollolle.
- Yhteys luontoon säilyy.
- Rauha ja turvallisuus toteutuisivat maailmassa.

Menneisyyden paino

Ikääntyneiden tulevaisuustyöpajoissa hyvän tulevaisuuden esteinä nähtiin epätasapuolinen terveydenhuolto, yksinäisyys ja huoli ilmastosta. Keskusteluun osallistuneista osa koki, että palvelut ovat vaikeasti saavutettavia ja epätasa-arvoisia. Esimerkiksi joillain terveysasemilla pääsi nopeammin hoitoon tai oli käytössä omalääkärijärjestelmä.

Osallistujat eivät puhuneet omakohtaisesta yksinäisyydestä, mutta useampi nosti esille entisaikojen yhteisöllisemmän tavan elää. Oli naapuriapua ja talkookulttuuria. Kodeissa saattoi olla kotiapulainen, jolla ei ollut kiire pois vanhuksen luota hoitamaan

seuraavaa asiakasta. Ulkoilumahdollisuudet mietityttivät osallistujia, koska kaikilla ei ollut iän ja toimintakyvyn vuoksi mahdollisuutta lähteä itsekseen ulkoilemaan. Ulkoilu nähtiin hyvin tärkeänä osana hyvää elämää. Ikääntyneet myös toivoivat, että heitä ja heidän ajatuksiaan ja elämäkokemustaan hyödynnettäisiin yhteiskunnallisissa asioissa.

”Miksei meiltä ikääntyneiltä kysytä tai meitä kuunnella, meillä olisi paljon sanottavaa. Ei tarvitsisi koko ajan tehdä samoja virheitä. Meidät on vaan laitettu sivuun eikä kuunnella.”

Nykyhetken työntö

Ikääntyneiden työpajoissa puhuttiin entisestä talkookulttuurista ja naapuriavusta. Käytöstapojen puute mietitytti osallistujia ja kaivattiin ohjausta siihen, että ihmiset osaisivat toimia toistensa kanssa ystävällisesti. Työpajoihin osallistuneet ikääntyneet olivat huolissaan muun muassa yhteiskunnan riitelystä ja huonosta käytöksestä.

”Millä yhteiskunnan tasolla vaan on riitelyä ja huonoa käytöstä. Eduskunta tulee mieleen, siellä on usein huonoa käytöstä toisia ihmisiä kohtaan.”

”Kaikki tarvitsisivat ohjausta ja esimerkin näyttäjiä, jotta löydetään taas hyvien käytöstapojen pariin.”

”Nykyään ihmiset ovat varautuneita toisiaan kohtaan. Kun tutustuu toisiin huomaa, miten kaikki ovat ihan tavallisia. Eikä tarvitse enää jännittää. Toivon enemmän tätä kokemusta.”

Sota nousi ikääntyneiden tulevaisuustyöpajoissa esille enemmän verrattuna muihin osallistujaryhmiin. Sodasta keskusteltaessa palattiin omiin lapsuudenmuistoihin mutta mietittiin myös sotaa ja sen vaikutusta tässä päivässä. Ei sitä nykyään niin paljon itseä mieti, mutta sitä, että miten lapsilla, tiivistä eräs osallistuja. Turvattomuutta aiheutti esimerkiksi jatkuvat sotauutiset mediassa ja sotaan valmistautuminen.

”Toivon, että joka päivä ei puhuttaisi sodasta.”

Luonnon merkitys hyvinvoinnille nousi esiin vahvasti. Monet pitävät tärkeänä, että heillä olisi mahdollisuus viettää aikaa ulkona ja luonnossa, sillä se parantaa henkistä hyvinvointia. Toiveena oli, että lähialueille säilyisi luontoa ja että ympäristön siisteyteen ja kestäväan kehitykseen panostettaisiin. Myös luontokokemusten saavutettavuus ikääntyneille koettiin tärkeäksi, esimerkiksi avustajien tukemana.

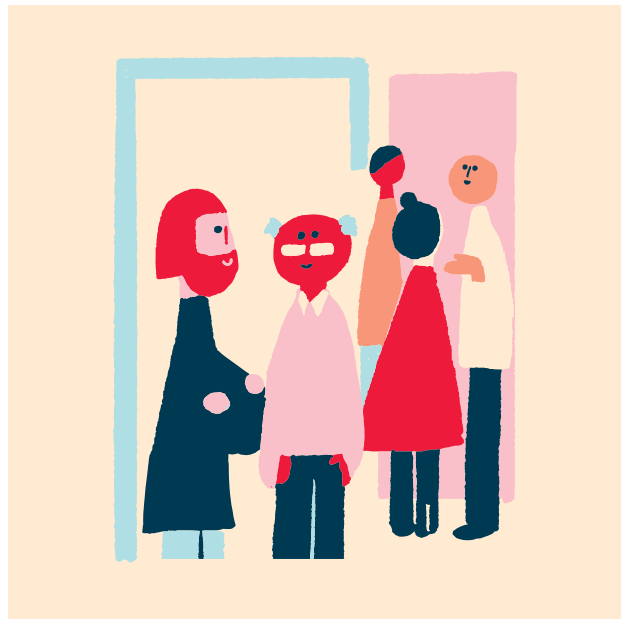
”Kaikki höttö päästä lentää pois, kun pääsee tuonne ulos. Yksi syy miksi asun täällä, on tämä ympäristö.”

Tulevaisuuden imu

Parhaimmillaan tulevaisuus voisi ikääntyneiden ajatuksissa olla rauhan, yhteisöllisyyden ja tasa-arvoisen terveydenhuollon aikaa. Osallistajat unelmoivat yhteiskunnasta, jossa kaikki voivat elää turvallisesti ja terveinä. Ympäristö ja luonto voisi hyvin ja sinne olisi helppo päästä.

”Apu voi olla monenlaista. Vaikka juoman tarjoamista, jos toisella on jano. Riittää kun muistaa huomioda toisia.”

Ikääntyneet näkevät tärkeäksi myös mahdollisuuden viettää eläkepäiviä mielekkäästi. Tämä tarkoittaa riittäviä taloudellisia resursseja, jotka mahdollistavat terveydenhuollon ja sosiaalisen elämän viettämisen.

Myös matkustelu mainittiin. Esteettömät ulkoilu- ja kulttuuripalvelut nousivat esille osana toivottavaa tulevaisuutta. Ikääntyneet keskustelivat paljon kestävydestä ja ympäristöstä monesta eri näkökulmasta. Yhtenä kiinnostavana nostona ikääntyneet keskustelivat kahdessa eri ryhmässä veden riittämisestä.

”Kuten toi veden loppuminen mitä kukaan ei usko. Just puhuttiin, että jos vesi loppuu niin se on pahin juttu. Miettikää jos tästä lähdeittäisiin vettä hakemaan jostain kaukaa.”

”Ei ylikulutettaisi niitä voimavaroja mitä meillä on. Ja että luonto ja vesi säilyisi.”

Toimenpide-ehdotukset

Varmistetaan, että ikääntyneillä on mahdollisuus saavutettaviin kulttuurielämyksiin ja pääsy luontoon ulkoilemaan. Otetaan ikääntyneiden ajatukset aiempaa enemmän huomioon kun päätetään asioista, esimerkiksi osallistamalla heitä kun keskustellaan yhteisestä tulevaisuudesta tai palveluista.

Palaute pajoista:

”Hyvä kun meiltäkin kysytään joskus mielipidettä asioihin.”

”Mielenkiintoiset aiheet.”

”Kivaa keskustelua.”

Vammaispalveluiden asiakkaat

Vammaispalveluiden asiakkaat

Nykyhetken työntö

- Tarve esteettömyyden, yhteisöllisyyden ja hyvinvointipalveluiden kehittämiseksi.
- Mahdollisuus mielekkääseen päivätoimintaan, omatoimisuuteen, kavereiden kohtaamiseen sekä riittävään tukeen arjessa.
- Ympäristöystävällisyyden ja luonnonsuojelun merkitys.

Menneisyyden paino

- Riippuvuus apuvälineistä ja avustajista.
- Kokemus riittämättömistä mahdollisuuksista osallistua yhteiskuntaan.

Tulevaisuuden imu

- Yksilölliset toiveet, kuten itsenäisyys ja aktiivinen elämä.
- Uusien taitojen opiskelu, mielekkään työn tekeminen ja asuminen omassa kodissa, jossa on riittävästi tukea.
- Luonnon ja ympäristön säilyminen on monille tärkeä osa hyvää tulevaisuutta.

Menneisyyden paino

Vammaispalveluiden asiakasryhmän keskusteluissa nousi esille esteettömyyteen liittyvät asiat. Joillekin se tarkoitti riittävää määrää avustajatunteja. Jotkut toivoivat avustajan kautta mahdollisuutta liikkuu esimerkiksi luonnossa tai päästä discoon. Keskusteluissa puhuttiin työn tekemisestä ja mielekkäästä työtoiminnasta. Jätteiden lajittelua pidettiin tärkeänä. Vammaispalveluiden asiakkaiden keskusteluissa nousee muihin osallistujaryhmiin verrattuna poikkeuksellisen usein toive hyvistä käytöstavoista.

"Ois hyvä, että tulevaisuudessakin olisi hyvät käytöstavat. Että puhuu ystävällisesti, kohtelee toista kivasti eikä puhu ilkeesti toisesta ja ottaa muutkin huomioon."

Nykyhetken työntö

Osallistujat toivat esille tarpeen esteettömille tapahtumille. Avustajien rooli on joidenkin vammaisten elämässä yhteiskuntaan osallistumisen mahdollistaja. Monille osallistujille on tärkeää käydä tapahtumissa, kuten konserteissa, museoissa ja liikuntatapahtumissa. Eräs osallistuja kertoi, että toivoo jatkossakin voivansa käydä museossa avustajansa kanssa. Jos avustajaa ei ole, ei museoon pääse. Keskusteluissa nousi esille myös palvelurakenteen erot. Esimerkiksi joillain oli kuukaudessa viisi tuntia avustajatunteja, toisella 30.

Lisäksi osa osallistujista toi esille tarpeen siitä, että olisi tarjolla myös sensorisesti mukautettuja tiloja, joissa voisi nauttia kulttuurista ja vapaa-ajasta ilman fyysisiä tai aistilyherkkyyksiin liittyviä esteitä. Esimerkkeinä esteistä mainittiin muun muassa liian kova äänen-voimakkuus elokuvaleissa tai jääkiekko-ottelussa, joihin ei tämän takia voi osallistua, vaikka haluaisi.

Työelämän merkitys nousi esiin monilla osallistujilla. Vaikka palkkatyön mahdollisuus on monille rajallinen, työtoiminnan ja osallisuuden mahdollisuudet, kuten toimintakeskukset, tarjoavat tärkeän rakenteen arkeen. Monet toivovat, että tällaisia mahdollisuuksia kehitetään lisää ja että ne säilyvät tulevaisuudessakin.

”Saisi tehdä mielekkäitä hommia, ettei tarvitse vain öllöttää asunnossa.”

Tulevaisuuden imu

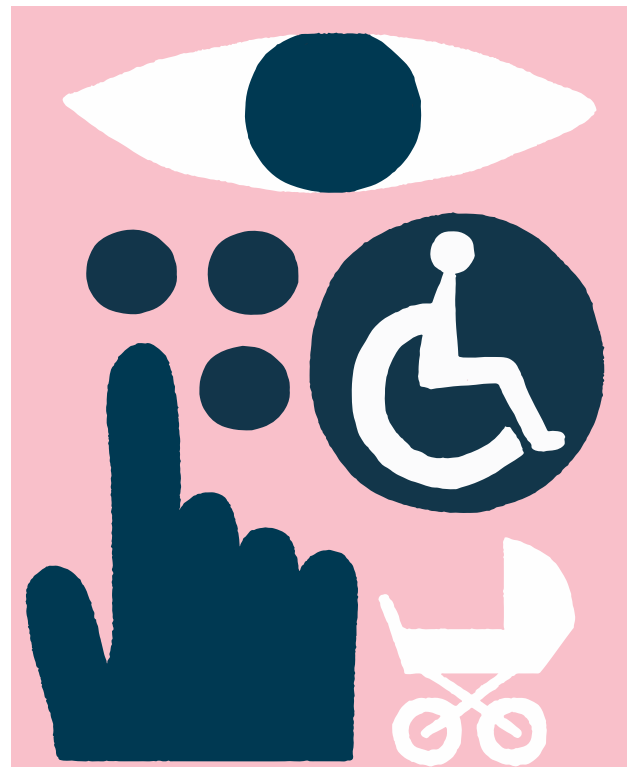
Tulevaisuuskuvissa korostuvat unelmat itsenäisyydestä. Moni toivoo saavansa lisää resursseja, kuten avustajatunteja ja esteettömiä palveluita, jotka mahdollistavat aktiivisen ja itsenäisen elämän. Teknologia on osalle osallistujista tärkeä väline jo nyt, ja esimerkiksi älypuhelin antaa mahdollisuuden käydä uusissa paikoissa liikkumatta sinne fyysisesti. Moni osallistuja haaveili apuvälineistä tai kulkuvälineistä, joilla pääsisi liikkumaan itsenäisesti. Voisiko apuväline esimerkiksi liikkua metsässä – aurinkoenergialla! Kestävien arvojen, kuten luonnon kunnioituksen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden, toivotaan olevan osa tulevaisuutta. Esteettömien luontokohteiden kehittäminen, luonnonläheisyys ja ilmastonmuutoksen hillitseminen nähtiin tavoitteina, jotka parantaisivat kaikkien elämänlaatua. Vuodenajat ja eläimet olivat monelle tärkeitä asioita, joiden säilyminen tulevaisuudessa oli merkityksellistä.

”Mahdollisuus kierrättää sujuvasti ja pitää puhdas luonto.”

”Ilmasto ja sää muuttunut. Toivon, että ilmasto pysyisi samana.”

*”Koti, perhe, rakkaus, työ, onnellisuus.”
(Osallistuja kommunikoi kuvien avulla)*

”Netissä oleminen olisi hyvä tulevaisuudessakin. Pystyy seurata maailman menoa, vaikkei itse pääsisi kauaksi liikkumaan.”

Toimenpide-ehdotukset

Mahdollistetaan työtoiminta ja työn tekeminen vammaisille ihmisille. Avustajatunteja on oltava riittävästi, jotta osallisuus yhteiskuntaan voi toteutua mielekkäällä tavalla. Järjestetään mahdollisuuksia osallistua tapahtumiin, jossa olisi huomioitu aistiyliherkkyttä, esimerkiksi järjestämällä hiljaisia elokuvanäytöksiä tai muita tapahtumia.

Palaute pajoista:

”Oli kivaa, hyvää. Olisi kiva tehdä uudestaan.”

Kaupunkilaiset

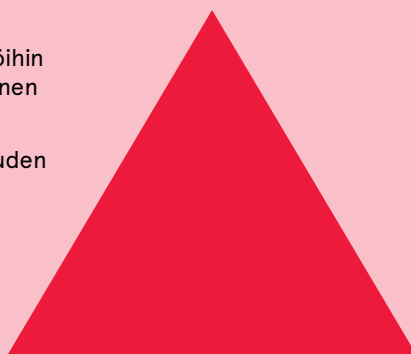
Kaupunkilaiset

Nykyhetken työntö

- Tarve yhteisöllisyydelle, avoimille maksuttomille kohtaamispaikoille ja osallistavalle kulttuurille.
- Ympäristötietoisuus ja huoli luonnon säilyttämisestä tuleville sukupolville.

Menneisyyden paino

- Epäluottamus päätöksentekijöihin ja tunne ettei yksittäinen ihminen voi vaikuttaa asioihin.
- Yhteiskunnallisen ulkopuolisuuden kokemus.
- Taloudelliset ja työllistymisen haasteet.

Tulevaisuuden imu

- Rauha, sosiaalinen oikeudenmukaisuus, yhteisöllisyys ja mahdollisuus vaikuttaa omaan elämään ja ympäristöön.
- Yhteiskunta, jossa kaikilla on yhtäläiset oikeudet ja mahdollisuudet riippumatta sosiaalisesta tai taloudellisesta asemasta.
- Päätöksentekijöiltä toivotaan avoimempaa ja kansalaisia osallistavampaa toimintatapaa.

Menneisyyden paino

Menneisyyden painona kaupunkilaisilla korostuvat erityisesti eriarvoistumisen ja taloudellisten vaikeuksien kasaantuminen. Keskusteluissa nousi esille huoli siitä, että poliittiset päätökset ja taloudellinen epävakaus ovat johtaneet köyhimpien aseman heikentymiseen entisestään. Keskustelussa esimerkiksi todettiin, että leipäjonot ovat katukuvassa pidentyneet. Pienituloiset, työttömät ja yksinyrittäjät kokevat, että mahdollisuus pärjäämiseen on kiristynyt. Taloudellinen selviytyminen vie yhä enemmän yhä useammalta voimavaroja. Esimerkiksi mainittiin terveyskeskusmaksut, joihin kaikilla ei ole varaa. Tämä koettiin eriarvoisuutta lisääväksi.

"Aiheuttaa itelleki ahdistusta, et meneekö kohta itelläki kaikki."

"Raha menee rahan perään, enemmän ku koskaan."

"Katukuvassa huomaa. On enemmän jengiä kadulla ja ruokajonoissa."

Keskusteluissa puhuttiin myös yksinäisyyden lisääntymisestä. Osallistujien mielestä ihmisten itsekkyys ja keskittyminen omiin etuihinsa on lisääntynyt. Kohtaamispaikkojen sulkeminen on myös vaikeuttanut ihmisten mahdollisuuksia tavata toisia ihmisiä tai löytää tukea arjestaan.

"Ihmisten eriarvoisuus on kasvussa, joka johtaa taloudellisiin vaikeuksiin ja eriarvoisuuden kasvuun."

Nykyhetken työntö

Kaupunkilaisten keskusteluissa nousi vahvasti esille tarve lisätä ilmaisia ja julkisesti saatavilla olevia kohtaamispaikkoja, joissa ihmiset voisivat osallistua yhteisölliseen toimintaan ilman kustannuksia. Erityisesti kansalaistoiminnan keskukset D-asetat koetaan tärkeiksi paikoiksi, jotka mahdollistavat ihmisten välisen solidaarisuuden ja yhteisöllisyyden.

”Hyvä puoli tässä on se, että on löytänyt tällaisiin paikkoihin ja uskon, että on mahdollisuus löytää eteenpäin johonkin omalta tuntuvaan juttuun. Ihan lottovoitto että on tällaisia paikkoja kuten D-asetat, missä on luovaa ja yhteisöllistä toimintaa.”

Nykyhetken kehityksessä näkyy myös voimakas kritiikki sosiaaliturvan rakenteita kohtaan. Esimerkiksi Kelan koetaan olevan byrokraattinen ja vaikeasti lähestyttävä. Lisäksi mielenterveyspalveluiden saatavuus ja niiden pitkät jonot nähdään suurena ongelmana.

”Et kaikki noi sosiaalipalvelut paranis. Et kokeisiin ja lääkäriin pääsis. Iän myötä sitä tulee automaattisesti tarvitsee enemmän, et se pelottaa, et jos ei saakaan apua.”

Luonnon hyvinvointi nähtiin keskusteluissa tärkeänä ja keskustelijat mainitsivat luonnon merkityksen omalle hyvinvoinnilleen. Se saattoi olla iloa siitä, että ikkunasta saattoi katsella lintuja ja oravia, tai ahdistaa pääsi meren rantaan katselemaan horisonttia. Toivottiin, ettei joka paikkaan rakennettaisi vaan luonto säilyisi myös asuinalueilla.

”Tässä aika paljon rakennetaan tätä ympäristössä, luonto kärsii siitä, metät pienenee kun joka paikkaan tulee taloja.”

Tulevaisuuden imu

Osallistujien tulevaisuuskuvissa korostuu yhteisöllisyyden, osallisuuden ja kestävä kehityksen vahvistaminen. Ihanteellisessa tulevaisuudessa jokaisella olisi mahdollisuus osallistua yhteis-kunnalliseen toimintaan ilman taloudellisia esteitä, ja ilmaisia julkisia kohtaamispaikkoja olisi riittävästi.

Toivottu tulevaisuus sisältää myös visioita, joissa ihmiset eivät joutuisi kamppailemaan byrokratian ja köyhyyden kanssa, vaan sosiaaliturva olisi joustavampi ja inhimillisempi. Lisäksi haaveena on kansalaislähtöisempi päätöksenteko, jossa paikallisyhteisöillä ja ruohonjuuritason toimijoilla olisi enemmän vaikutusvaltaa päätöksentekoon.

Kestävä kehityksen näkökulmasta tulevaisuusvisiona on yhteiskunta, jossa taloudelliset, sosiaaliset ja ekologiset arvot ovat tasapainossa. Esimerkiksi luonnonläheisyys ja ekologinen kestävyys nähtiin tärkeinä elementteinä hyvälle elämälle, ja niihin halutaan panostaa enemmän tulevaisuudessa.

Lisäksi rauha, yhdenvertaisuus ja mahdollisuus elää ilman sotia nousivat esiin tärkeinä tulevaisuusihteina. Kansalaistoiminnan osalta unelmana on sellainen yhteiskunta, jossa jokainen voisi tuntea itsensä osalliseksi ja arvostetuksi ilman taloudellisia tai sosiaalisia esteitä.

Toimenpide-ehdotukset

Lisätään matalakynnyksisiä ja maksuttomia kohtaamispaikkoja kaiken ikäisille kaupunkilaisille.

Palaute pajoista:

”Ihana oli tulla.”

”Oikein hyvä, olis hyvä saada raportti meillekin.”

Lasten ja nuorten palveluiden asiakkaat

Lasten ja nuorten palveluiden asiakkaat

Nykyhetken työntö

- Koulutuksen ja työelämän korkeat vaatimukset haastavat nuoria valmistautumaan tulevaisuuteen.
- Rasismi, homofobia ja syrjintä ovat edelleen läsnä nuorten arjessa.
- Teknologian kaksijakoinen rooli. Hyötyjen ohella aiheuttaa haittoja, kuten liiallista ruutuaikaa ja altistumista haitalliselle sisällölle
- Kestävä kehitys ja vastuullisuus, mukaan lukien eläinten hyvinvointi, ovat tärkeitä.

Menneisyyden paino

- Aikuiset eivät ole onnistuneet lasten ja nuorten nettikäyttäytymisen valvonnassa.
- Haitalliset kulutustottumukset, kuten pikamuoti, ja niiden vaikutukset ympäristöön.
- Kiusaaminen, syrjintä ja puutteet tarvittavissa palveluissa nousevat esille.
- Epävarmat työmarkkinat ja asumisen kalleus rajoittavat mahdollisuuksia itsenäiseen elämään.

Tulevaisuuden imu

- Toiveena maailma, jossa erilaisia identiteettejä ja elämäntapoja arvostetaan.
- Ekologisesti kestävä kehitys ja luonnon säilyttäminen elinympäristönä.
- Oikeudenmukainen yhteiskunta jossa resurssit jaetaan tasaisesti.

Menneisyyden paino

Lapset ja nuoret puhuivat kiusaamisesta. Erilaisuus aiheuttaa kiusaamista. Esimerkkinä mainittiin therianit, seksuaalivähemmistöt ja muut etnisyydet kuin syntyperäiset suomalaiset. Lapset ja nuoret ulottivat puheissaan kiusaamisen myös työelämään. Esimerkiksi rekrytoinneissa ihmisiä voidaan syrjiä nimen tai etnisen taustan vuoksi.

"Koska homoja, trans, muissa etnisyyksissä kiusaaminen elämässä on nii paha et tosi moni on joutunut lopettaa oman elämän koska se on niin sietämätöntä. Jos ei tuu muutosta ni ei takaa kelle turvallista tulevaisuutta."

Kännyköiden käyttö ja sosiaalisen median rajattomuus mainittiin isoina huolina keskusteluissa. Lasten

altistuminen haitalliselle sisällölle, kuten groomingille (lapsen tai nuoren houkuttelu seksuaaliseen tarkoituksiin), ulkonäköpaineille ja nettikiusaamiselle mainittiin huolenaiheina. Pienimpiä osallistujia huoletti etenkin pienten lasten kännyköiden käyttö ja niiden vaikutus aivoihin.

"On huono jos pienet lapset näprää puhelinta ku se ei tee ollenkaa hyvää aivoille."

Toinen iso teema, joka puhutti osallistujia, oli kestävyys ja ympäristö. Lapset ja nuoret havaitsivat pikamuodin ympäristöä kuormittavat vaikutukset ja sen haitallisuuden kestävä kehityksen näkökulmasta. Pikamuoti nähtiin haitallisena ihmisoikeuksien toteutumiselle ja aiheutti vaarallisten kemikaalien pääsyn luontoon. Lasten ja nuorten keskusteluissa eläinten oikeudet nähtiin tärkeinä.

Nykyhetken työntö

Osallistajat kertoivat miten sosiaalinen media mahdollistaa kiusaamisen useilla eri tavoilla. Mitä vain voi väittää toisista ja juttu lähtee leviämään. Kasvokkain kiusaaminen on osallistujien mukaan vähäisempää. Osallistujat kertoivat, miten helposti netissä päätyy ”pimeälle puolelle” vaikkei sinne edes haluaisi hakeutua. Nuoret olivat kokeneet itse sosiaalisessa mediassa asioita, joita eivät halunneet lasten joutuvan kokemaan. Lisäksi nuoret olivat tunnistaneeet valeutisten ja valetiedon mahdollisuuden: kuka vain voi sosiaalisessa mediassa esiintyä asiantuntijana. Ainut positiivinen maininta sosiaalisesta mediasta ja kännyköistä tuli yhdeltä osallistujalta, joka kertoi lukevansa netissä tiede uutisia.

”Mitä ite on löytän internetistä ni iha kauhuissaa et omil lapsil 13v asti mennää flip phonel.”

Työelämä nähtiin vaativana. Osallistuneita huoletti miten töihin voi päästä, kun jokaiseen paikkaan on kovat vaatimukset. Työelämään tutustumista (TET) ei nähdä kokemuksena, ja ensimmäistä työpaikkaa on vaikea saada. Osallistujat pohtivat saako työstä tarpeeksi palkkaa vai joutuuko mahdollisesti tekemään useampaa työtä yhtä aikaa. Työelämässä nähtiin syrjiviä piirteitä ja osallistujat ajattelivat, että esimerkiksi seksuaalinen suuntautuminen voi olla joillekin työnantajille syy olla palkkaamatta hakijaa.

”Kyl työpaikkoi on mut siin on niin isot vaatimukset. Jos ei oo kokemusta ni ei saa töitä mut miten saa kokemusta jos ei oteta töihin, ku pelkkä koulutus ei riitä.”

”Ennakkoluulot, rasismi, homofobia: esim työjuttu liittyy jos on ennakkoluulosta työnantajalla ni työhakemus vaa evätään koska oot homo.”

Lapset ja nuoret mainitsivat kierrätyksen, luonnon suojelun ja kestävän vaatekulutuksen tärkeyden tulevaisuuden hyvinvoinnille. Pikamuoti nähtiin huonona, koska vaatteita ei valmisteta ihmisoikeuksia kunnioittavalla tavalla ja halpa vaate menee nopeasti huonoksi. Eräs osallistuja oli korjauttanut vanhan takkinsa suutarilla. Luonnon puhtaus ja luontosuhteen elvyttäminen mainittiin osana luontokeskustelua. Pienemmällä osallistujilla mahdollisuus päästä ulos leikkipuistoon oli todella tärkeä juttu.

”Luonto on tärkeää koska ilman luontoa sinä et eläisi tässä maailmassa. Jos ei ois olemas luontoa, ei ois elämää. Tää maapallo ois pelkkää kuivuutta.”

”Maailmas kohdella eläimiä huonosti ja haluisin et niille taataa tulevaisuus.”

”Pikamuotiyhtiöt ei käytä laillista työvoimaa vaa pilaa lasten elämät. Aikuisetkii saa vaa 3 senttiä palkkaa. Liikaa kemikaaleja joten saastuttaa. Ihmisten, yksilöiden ja luonnon takia huono ku ei luo kestävää kehitystä.”

Tulevaisuuden imu

Vähemmistöjen hyväksyminen nähdään merkittävänä tulevaisuuden parannuksena. Lapset toivovat maailmaa, jossa ihmiset eivät kohtaa syrjintää tai ulkopuolisuutta. Nuoret puhuivat rakkauden merkityksestä itseä, toisia ihmisiä, eläimiä ja maapalloa kohtaan. Sivistys nähtiin tärkeänä. Sivistys ei tarkoittanut vain kirjaviisautta vaan myös sydämen viisautta. Sivistys on mahdollisuutta lukea oikeaa tietoa ja saada oikeaa tietoa.

”Aika suuri käsite, rakkaus, se koostuu monest asiasta. Empatiasta, välittämisestä, huolenpidosta. Rakkautta tarvitaan jokaiseen asiaan. Rakkaussuhteet on tärkeitä. Myös pitää rakastaa tätä maapalloa.”

Lapset toivovat lisää eläinsuojeluyhdistyksiä ja vähemmän turkistarhausta, puhtaampia vesistöjä ja enemmän panostusta luonnon säilyttämiseen. Pikamuoti ja sen aiheuttamat ihmisoikeusrikkomukset nähtiin huonoina asioina. Nuoret arvostivat vanhan korjaamista. Nuoret toivoivat rahan jakaantuvan tasaisemmin ja että ruokaa riittäisi maailmassa kaikille ihmisille. Kännyköiden ja sosiaalisen median käytön vähentäminen nähtiin tärkeänä. Osallistujat toivoivat tasa-arvoisia mahdollisuuksia hyvinvointiin kaikille maailman ihmisille: että kaikilla olisi riittävästi rahaa ja ruokaa. Keskustelussa pohdittiin esimerkiksi uusien innovaatioiden tarjoamia mahdollisuuksia, kuten sitä että nykyään ruokaa voidaan jo valmistaa keinotekoisesti esimerkiksi ilmasta.

”Miten Elon Musk fantasioi siitä et se voi elättää Marsin ku se vois elättää sen kotimaan ihmisiä. En tiiä miks on ensisijasta asuttaa Mars ku voitais pitää huoli siitä et ei tarvis muuttaa Marssi.”

Osallistujat vitsailivat mutta ilahtuivat silti keskustelustaan: ei vitsi, ratkaistiinko me just nälänhätä.

Toimenpide-ehdotukset

Tehdään näkyvää työtä ilmasto- ja ympäristöasioissa, jotta lapset ja nuoret näkevät että asioita edistetään oikeaan suuntaan. Kehitetään yksilöllisiä ja yhteisöllisiä osallistumisen tapoja kehittää omia kierrätys- ja korjaustaitoja. Tutkitaan mahdollisuutta asettaa sääntöjä tai ikärajoja sosiaalisen median käytölle tai sisällölle.

Palaute pajoista:

”Millon on seuraavan kerran?”

”Hauskaa.”

”Tärkeää”

Tulkinta

Syksyn 2024 tulevaisuustyöpajoissa nousi esille esteitä ja hidasteita toivottavalle tulevaisuudelle. Toisaalta katse pidettiin ennen kaikkea toivottavassa ja jokaisessa ryhmässä nostettiin esille arvoja ja näkökulmia, jotka toteutuessaan tekisivät osallistujien tai seuraavien sukupolvien elämästä mielekkäämpää.

Esteet hyvälle tulevaisuudelle

Taloudelliset haasteet: Taloudellinen epävarmuus, kuten alhainen toimeentulo, sosiaaliturvan riittämättömyys ja asumisen kallistuminen, mainitaan usein esteinä hyvälle tulevaisuudelle.

Terveys- ja mielenterveyspalvelut: Pitkät jonot, riittämättömät resurssit ja avun saamisen vaikeus koetaan esteiksi. Erityisesti mielenterveyspalveluiden saavutettavuus ja laatu ovat huolenaiheita.

Yhteiskunnalliset haasteet: Ennakkoluulot, vähemmistöjen syrjintä ja rasismi estävät yksilöiden turvallisuuden tunteen ja osallistumisen yhteiskuntaan. Lisäksi hallituksen politiikan koetaan heikentävän hyvinvointia leikkauksilla ja päätöksillä.

Ilmastonmuutos ja ympäristön tilanne: Huoli luonnon tuhoutumisesta, roskaamisesta ja kestävästä toiminnasta ilmaston suhteen korostuvat.

Hyvän tulevaisuuden toiveet

Yhteisöllisyys ja ihmissuhteet: Perhe, ystävät ja yhteisöllisyys mainitaan keskeisinä onnellisuuden ja turvallisuuden lähteinä. Kohtaamispaikat, joissa ei tarvitse käyttää rahaa nähdään hyvin tärkeinä.

Luonnonläheisyys ja kestävä kehitys: Toive luonnon säilyttämisestä, eläinten hyvinvoinnista ja ilmastonmuutoksen torjunnasta on vahva.

Terveys ja hyvinvointi: Hyvän terveydenhuollon ja ennaltaehkäisevien palveluiden merkitys korostuu.

Työ ja koulutus: Toive joustavista, saavutettavista ja monipuolisista koulutus- ja työmahdollisuuksista, joissa otetaan huomioon yksilön elämäntilanne ja erityistarpeet.

Visiot tulevaisuudesta

Rauha ja ihmisoikeudet: Rauha maailmanlaajuisesti ja yhteiskunnassa sekä ihmisoikeuksien toteutuminen ovat keskeisiä toiveita. Turvallisuus on sekä fyysinen että henkinen asia.

Kulttuurin ja monimuotoisuuden arvostuksen kasvu: Toive siitä, että kulttuuri ja taide säilyttävät roolinsa yhteiskunnassa ja että yhteisöjen monimuotoisuutta arvostetaan.

Ehdotukset ja toimenpiteet

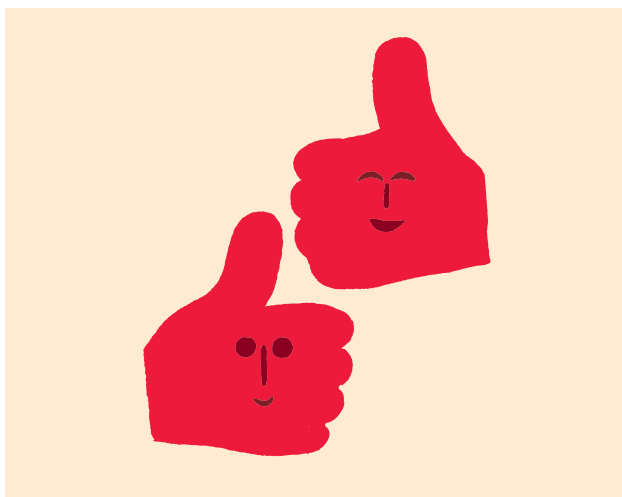
Palveluiden parantaminen: Konkreettiset ehdotukset kuten mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantaminen, koulutuksen taloudellinen tuki ja matalan kynnyksen kohtaamispaikat.

Rakenneuudistukset: Tulevaisuustyöpajoissa esitettiin tarvetta uudistaa poliittista järjestelmää ja demokratia-käytäntöjä, esimerkiksi rahan käytön rajoittaminen vaalikampanjoinnissa ja rajoitukset poliitikkojen toimikausille.

Ympäristönsuojelu: Painotus kestäväan kehitykseen, kierrätykseen ja luontokadon ehkäisyyn.

Jokaisen osallistujaryhmän osion lopussa on tuotu esille Diakonissalaitoksen tavoitteita ja toimenpide-ehdotuksia esille nousseisiin teemoihin.

Loppusanat

Ilmiöasematyö on alkanut Diakonissalaitoksella vuonna 2023 ja vakiinnuttanut nopeasti paikkansa uudenaikaisena toimintatapana Diakonissalaitoksen ja Rinnekotien työssä. Tähän mennessä tulevaisuustyöpajoja on järjestetty 71 kappaletta: 11 paikkakunnalla Suomessa ja lisäksi kolmessa kumppanuusmaassamme. 424 asiakastamme, toimintaamme osallistuvaa ja asiantuntijaamme on ollut mukana keskustelemassa toivottavasta tulevaisuudesta. Lisäksi nuoret kokemustyöntekijät järjestivät Oulussa Ilmiöasemamenetelmällä tulevaisuuskeskusteluja lähes sadalle oululaisnuorelle vuonna 2023.¹⁰

Olemme kehittäneet alkuperäistä konseptia, tulevaisuuskeskustelua, toiminnallisemmaksi osallistumisen tavaksi. Puhummekin nyt tulevaisuustyöpajoista. Olemme luoneet uudenaikaisia esteettömmämpiä ja saavutettavampia tapoja osallistua tulevaisuusajatteluun. Löydät kaikki kehittämämme materiaalit verkkosivuiltamme.¹¹

Palautteen perusteella tulevaisuuskeskusteluun osallistuminen on tuonut Diakonissalaitoksen ja Rinnekotien asiakkaille ja toimintaan osallistuville konkreettisen kokemuksen kuulluksi tulemisesta. Osallistuminen tulevaisuuksien ajatteluun on ollut osallistujien mielestä innostavaa ja työskentelylle on toivottu jatkoa. Tulevaisuuksien ajattelu voi herätellä

toimijuuden ja toivon kokemuksia. Osallistujat ovat myös hyvin kiinnostuneita kuulemaan millä kaikella tavalla pyrimme hyödyntämään työpajoissa nousevia asioita.

Toivomme, että näkökulmat tuovat konkreettisia ajatuksia myös suomalaisille päättäjille ja hallinnolle siitä, miten suomalaista yhteiskuntaa pitäisi kehittää. Kutsumme kaikki halukkaat mukaan mahdollistamaan tulevaisuuksien ajattelun ja sen myötä paremman yhteiskunnan rakentamisen, jossa mahdollisimman monenlaiset ihmiset ja elämäntilanteet voivat näkyä. Haluamme rikkoa armodonta ja ahdasta normia, joka sulkee niin monen yksilön yhteiskunnan ja yhteisön ulkopuolelle.

Jatkossa haluamme keskittyä aineiston tutkimukselliseen hyödyntämiseen. Kiinnostavia tutkimusteemoja voi olla esimerkiksi yhteiskunnallisen tai globaalin tilanteen vaikutus tulevaisuusajatteluun, ihmisiä yhdistävät arvot tai tulevaisuusajattelun ihmisissä herättämä toivo.

Haluamme löytää tapoja palvella sekä tulevaisuustyöpajan osallistujia että päättäjiä. Haluamme löytää tapoja rikastuttaa olemassa olevaa tutkittua tietoa Ilmiöasemassa kerätyllä rikkaalla kokemustiedolla.

Haluamme edelleen kehittää menetelmiä ja materiaaleja, jotta yhä useampi voisi olla mukana, kun keskustelemme yhteisestä tulevaisuudesta. Esimerkiksi kielelliset haasteet ovat asia, joka odottaa vielä ratkaisua ja jota kehitämme vuonna 2025.

Jatkamme työtämme tulevaisuusvallan laajentamiseksi. Haluamme kiittää kaikkia teitä kollegoja, jotka olette olleet mahdollistamassa tulevaisuustyöpajoja ja työn kehittämistä eri puolilla organisaatiotamme. Isoin kiitos kuuluu osallistujille, jotka ovat jakaneet avoimesti ja toisiaan kunnioittaen ajatuksiaan siitä, miten voimme yhdessä rakentaa toivottavaa tulevaisuutta.

*Jokainen on tulevaisuusosallinen.
Tulevaisuusvalta kuuluu kaikille.*

Ilmiöasematyön puolesta,

Maiju Lehto, Asiantuntija

10 Loppuraportti: Oululaisten nuorten ajatuksia tulevaisuudesta hdl.fi/blog/diakonissalaitoksen-raportit/

11 Verkkosivu hdl.fi/tulevaisuusvalta

Rohkeasti ihmisarvon puolesta

Diakonissa-
laitos

Alppikatu 2, 00530 Helsinki · www.hdl.fi